

Loutkářství za 2. světové války

Nad Evropou se stahují mračna

Už od poloviny 30. let se nad Evropou vznáší přízrak dalšího světového konfliktu. Hrozba války se stala velmi reálnou 12. září 1938, kdy Hitler pohrozil Československu válečným konfliktem, pokud by nepostoupilo Německu oblast pohraničí – Sudety. Následně uzavřenou Mnichovskou dohodou 29. září 1938 evropské mocnosti bez přítomnosti českých zástupců přistoupily na Hitlerovy požadavky s příslibem zajištění míru. Nicméně neuplynulo ani šest měsíců, když 15. března 1939 obsadil Wehrmacht zbytek našeho území a vyhlásil zde Protektorát Čechy a Morava.

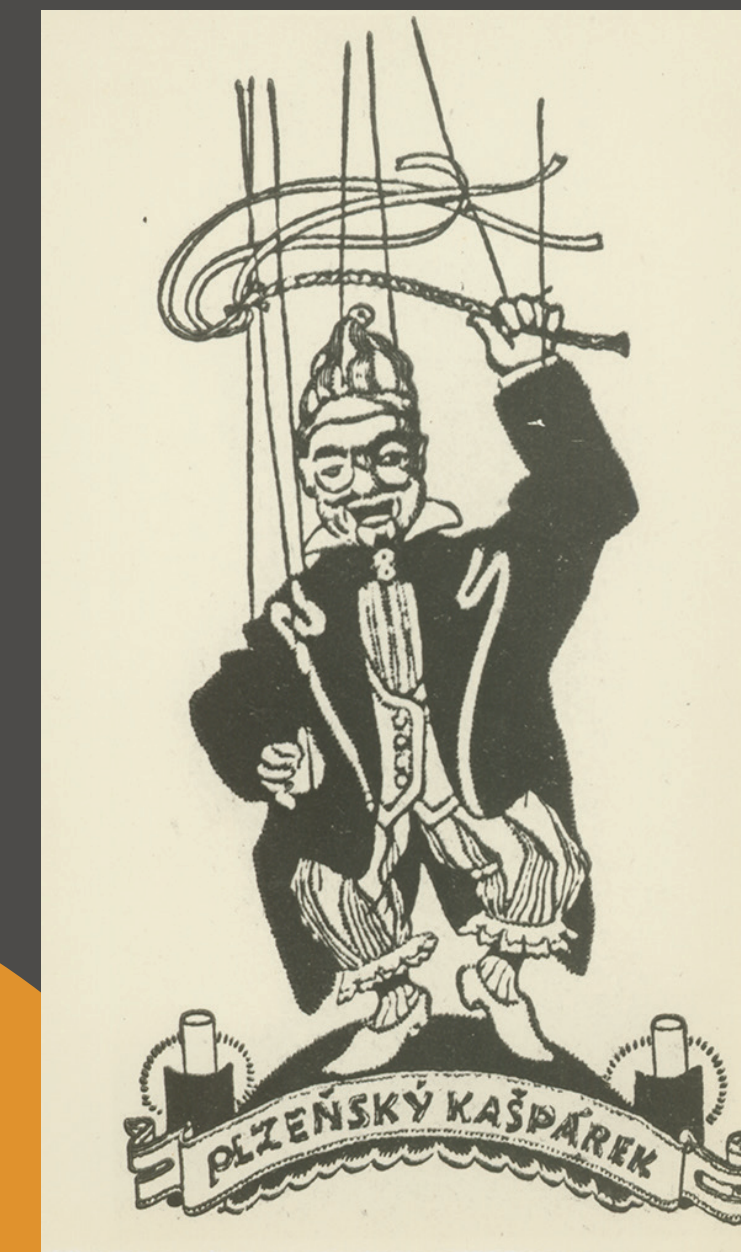
Toyen, Loutkové divadlo (z cyklu Střelnice), zinkografie a akvarel, 1940

Loutky potvrzují své postavení

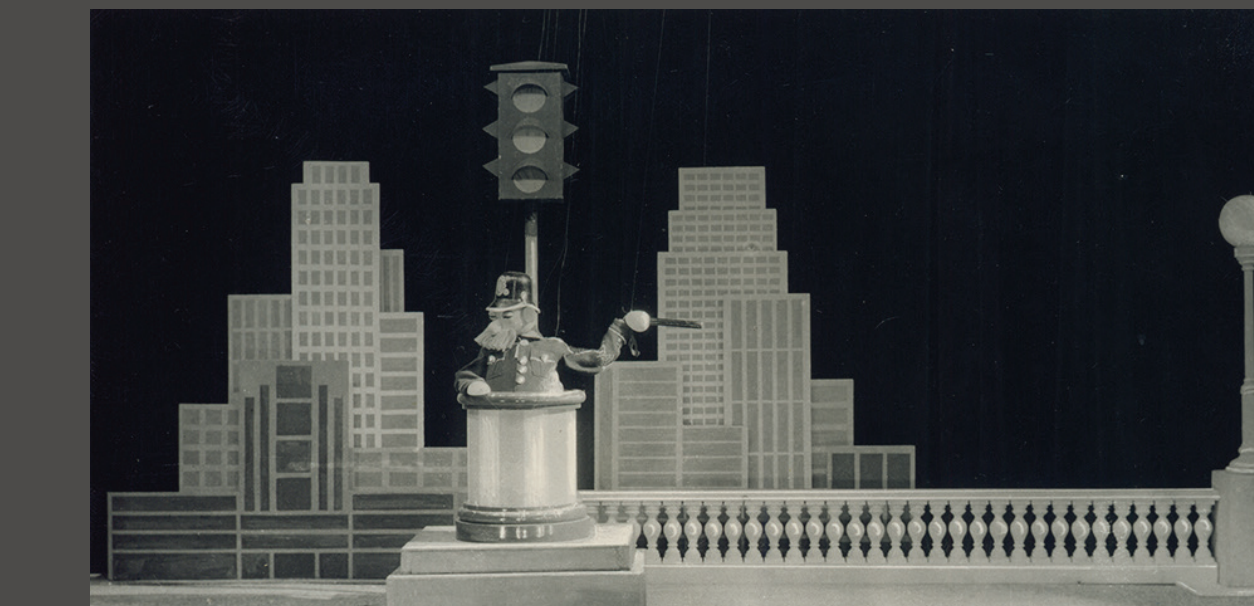
Mnichovský diktát, zánik první republiky, nacistická okupace, propuknutí druhé světové války – to byly otřesy, které se nutně musely odrazit i v loutkářské činnosti. Loutkáři si už před vypuknutím celosvětového válečného konfliktu uvědomovali, že je ohrožena státní samostatnost i sama národní identita, a spolu s dalšími tvůrčími odvětvími se připojili k boji za demokracii. Povzbuzováním národních idejí plnili svou morální společenskou funkci a reagovali na vyostřenou situaci.

Revoluční Kašpárek nespí

Ještě před okupací se roku 1937 znovu objevil na divadelních prknech Plzeňského loutkového divadla prof. Josefa Skupy známý revoluční Kašpárek, který za první světové války pochovával habsburskou monarchii. Symbolicky ve hře **Jdeme do sebe** vystoupil se slovy: „Myslel jsem, že budu moci odejít na odpočinek, ale vidím, že třeba být stále ve střehu.“

Revoluční Kašpárek
Loutkového
divadla Feniálních
osad v Plzni

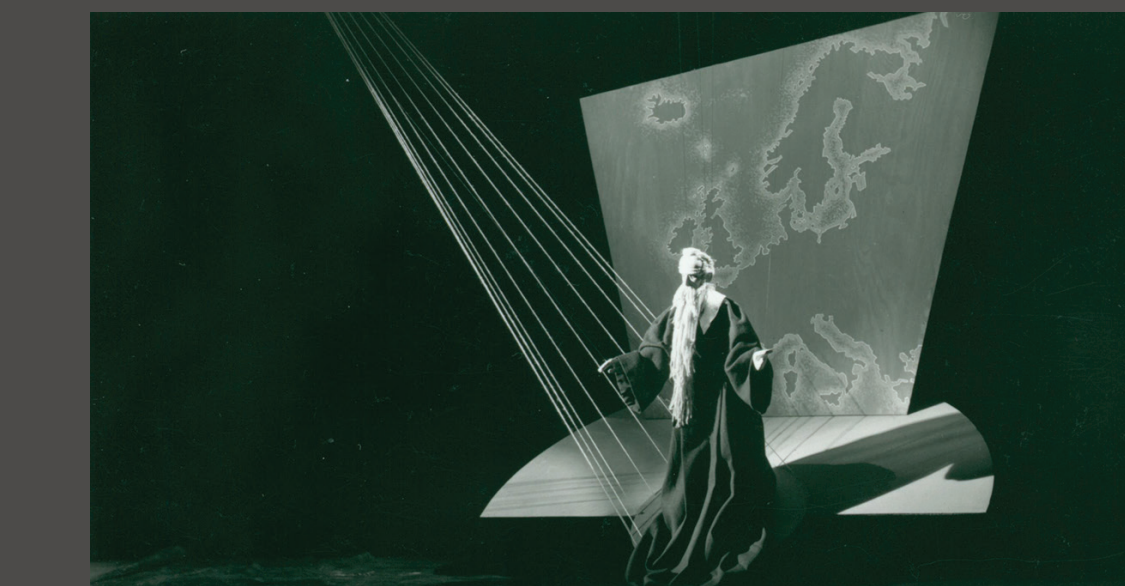
Scéna z inscenace Míček Flíček, Loutkové
divadlo Umělecké výchovy Praha

Loutky stavějí mosty – Míček Flíček

Na prknech Vinohradského divadla Umělecké výchovy byla před okupací sehraána dvojjazyčná pohádka z pera Jana Malíka **Míček Flíček** (1936), spolu s českými loutkáři se na ní podíleli členové pražského německého loutkového divadla Zwirn-Zupf-Truppe. Loutkáři se česko-německou pohádkou snažili před hrožícím válečným konfliktem smířit komplikovaný vztah Čechů a Němců. I když mírové poselství v následujících letech zapadlo, hra se v době války objevovala na různých jevištích po celém Protektorátu.

Polsko

Vpád německých vojsk do Polska odstartoval v Evropě druhou světovou válku. Snaha o zničení polské národní elity a intelektuálů vedla k zavření škol, knihoven, muzeí, divadel a dalších kulturních institucí. Oficiální zákaz veřejného kulturního života způsobil přesun společenského dění do podzemí a vznik řady ilegálních organizací a konspiračních sítí, které se podílely na revoltě polského národa. Součástí vedoucího odbojového hnutí ve Varšavě byla sekce Sztuka (Umění), která produkovala divadelní texty a loutky spolu s instrukcemi k pořádání divadelních představení posilujících civilní boj proti okupantům. Od září 1942 do července 1943 odehrál divadelní soubor Sztuka 18 repríz dvou představení **Ulice warszawskie** a **Szopka**. Scénář se upravoval před každým představením s ohledem na aktuální dění. Hra **Szopka** se zabývala tématem Kristovy národnosti se satirickými mezihrami o politice a válce. Nejsvětější Trojice byla v podání Sztuki Roosevelt, Churchill a Sikorski (předseda polské exilové vlády).

Scéna z inscenace Pomněnky, Sokol Praha-Libeň

Scéna z inscenace Jan Žižka, Loutkové divadlo
Umělecké výchovy Praha

1937